

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

УДК 378.141

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА СТАТИСТИКА»

Дугінець Г.В., к.е.н.
Вертелецька О.М.

*ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
м. Дніпропетровськ*

У статті проаналізовано особливості викладання дисципліни «Міжнародна економічна статистика». В результаті проведеного дослідження визначено, що ця дисципліна вивчає кількісну та якісну сторону соціально-економічних процесів закордонних держав, а також їх економічну діяльність. Для України міжнародні зіставлення мають велике значення, особливо в сучасних умовах, коли зросла потреба у визначенні реального місця України у світовій та європейській системах економічних координат. Обґрунтовано, що вивчення курсу «Міжнародна економічна статистика» дозволить підвищити рівень фундаментальної наукової та фахової практичної підготовки студентів та сприятиме розкриттю їх інтелектуального потенціалу.

Ключові слова: міжнародна економічна статистика, міжнародні зіставлення, співвідношення, світова економічна криза, глобалізація.

The paper analyzes the characteristics of teaching “International economic statistics”. As a result, the study determined that the discipline studies quantitative and qualitative aspects of social and economic processes within foreign countries, as well as their economic activity. International comparisons mean a lot for Ukraine, especially in today’s environment, where there is an increasing need to identify Ukraine’s real position within the global and European economic coordinate systems. It is proved that the course “International Economy” will allow increasing the level of fundamental scientific and professional practical training of students and will foster the exposure of their intellectual potential.

Keywords: international economic statistics, international comparisons, the ratio of global economic crisis, globalization

Актуальність проблеми. Упровадження міжнародних стандартів обліку і статистики пов'язане з переходом України до ринкових відносин, яке внесло корективи у статистичну практику, у свою чергу, вимагає змін структури та змісту викладання статистичних дисциплін. Міжнародна економічна статистика виступає однією з важливих галузей економічних наук та є обов'язковою дисципліною в навчальних планах для економічних спеціальностей. Вона формує уяву щодо системи теоретичних знань і практичних навичок з методології і організації міжнародної економічної статистики. Враховуючі те, що даний курс надає вихідні знання для вивчення дисциплін професійної та практичної підготовки, визначення особливостей викладання дисципліни «міжнародна економічна статистика» є досить актуальною проблемою для вищих навчальних закладів, на базі яких відбувається підготовка фахівців з міжнародної економіки.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питанням організації і проведення занять з різних дисциплін, їх методичного забезпечення та особливостям викладання присвячені роботи багатьох вчених, таких як: Коваленко В.П. [2], Пелиха В.Г.[2], Почерніної Н.В. [5], Бендери І.М. [1], Грушецького С.М. [1], Лут М.Т. [3], Сохничя А.Я. [8], Тарасюка І.Г. [8], Смолярчука М.В. [8] та інших. Результати даних наукових праць можуть бути використані лише як орієнтири при формуванні методики викладання курсу. Тому потребують додаткового дослідження питання визначення особливостей викладання дисципліни «Міжнародна економічна статистика» та розробка власної стратегії роботи у відповідності із вимогами Міністерства освіти і науки України.

Метою роботи є визначення особливостей викладання дисципліни «Міжнародна економічна статистика», яка є важливою галуззю знань і практичної діяльності по збиранню, обробці, аналізу і публікації статистичної інформації про економічні явища на рівні світової економіки в цілому.

Викладання основного матеріалу. Міжнародна економічна статистика розробляється статистичними службами міжнародних організацій після одержання вихідної інформації від національних статистичних органів, приводиться до зіставного виду, узагальнюється в регіональних і світових підсумках, публікується для широкого використання при порівняльному аналізі.

Вона оцінює й аналізує дані про рівні і динаміку розвитку світового співтовариства і є базою для відповідних прогнозів. Головна функція міжнародної економічної статистики — розробка міжнародних рекомендацій щодо уніфікованого розрахунку системи статистичних показників та їхніх угруповань за стандартними класифікаціями для всіх країн і територій на основі міжнародних стандартів обліку і статистики, побудованих за єдиною методологією. Зони забезпечують порівнянність складу і методів розрахунку всієї системи показників для аналізу тенденцій і закономірностей економічного розвитку країн. Саме це виокремило міжнародну економічну статистику з її особливим предметом, об'єктом і методами.

Предметом міжнародної економічної статистики є методологія вивчення кількісної сторони стану та закономірностей розвитку світової економіки. Вона характеризує не тільки кількісні, але і якісні аспекти економічного стану та розвитку країн, їх світогосподарських зв'язків, а також регіонів і світу в цілому.

Тепер вона представлена широкою мережею порівняно самостійних і незалежних організацій. Так, якщо *об'єктом* статистичного спостереження є світове господарство та економічні явища, які в ньому відбуваються, то за *одиночку спостереження*, як правило, беруть окрему країну.

Основна мета викладання дисципліни полягає у формуванні системи теоретичних знань і практичних навичок з методології та організації міжнародної економічної статистики.

Головне завдання навчальної дисципліни - це вивчення методів кількісного вимірювання масових явищ і процесів у світовій економіці, організації збирання статистичної інформації, її підготовки до аналізу, проведення аналізу та узагальнення результатів [4].

Слід зазначити, що статистична інформація про світове господарство ґрунтується на єдиній системі статистичних показників, які обчислюються за єдиними рекомендаціями, розробленими і схваленими міжнародними організаціями як міжнародні статистичні стандарти. В свою чергу міжнародна економічна статистика узагальнює поточний досвід застосування єдиної системи показників у різних країнах і міжнародних організаціях, виробляє та вдосконалює систему міжнародної статистичної інформації за допомогою діяльності Статистичної комісії

ООН і статистичних служб інших міжнародних організацій системи ООН, Міжнародного статистичного інституту та інших міжнародних організацій.

Статистична інформація країн, як правило, розрізняється за змістом показників, методикою їх розрахунку, розумінням об'єкта статистичного спостереження, періодами і моментами спостереження, одиницями виміру тощо [5]. Тому перед міжнародною економічною статистикою постає низка проблем, для вирішення яких необхідно:

1) скоординувати всі найважливіші статистичні роботи глобального характеру через Статистичну комісію ООН шляхом розробки відповідних програм;

2) перейти від розробки міжнародних стандартів для окремих статистичних показників до розробки й удосконалення їхньої системи для різнобічної характеристики світової економіки в її різноманітних формах;

3) розробити і застосувати методології розрахунку зведених вартісних показників у однакових грошових одиницях з урахуванням реальної купівельної спроможності валют різних країн;

4) здійснити побудову достовірних значень динамічних рядів порівнянних показників для виявлення світових тенденцій і складання прогнозів можливого розвитку світу й окремих країн як на короткостроковий, так і на довгостроковий періоди, розробляючи для цього необхідні моделі;

5) домогтися зіставності змісту національних показників відповідно до визначених міжнародних стандартів. Сприяння розвитку національної статистики на базі впровадження міжнародних стандартів зі статистики і вирішенню проблем уніфікації збирання, обробки і поширення статистичних публікацій міжнародних організацій.

Враховуючи зазначені проблеми, у міжнародній економічній статистиці як навчальній дисципліні можна виділити такі основні розділи:

1. Етапи розвитку міжнародної економічної статистики.
2. Проблеми класифікації у міжнародній економічній статистиці
3. Міжнародна демографічна статистика.
4. Міжнародна статистика праці.
5. Міжнародна статистика національного багатства.

6. Міжнародна статистика промисловості.
7. Міжнародна статистика сільського господарства.
8. Статистика міжнародної торгівлі.
9. Міжнародна статистика фінансів.
10. Міжнародна система національних рахунків.
11. Організація міжнародних зіставлень макроекономічних показників.
12. Міжнародні зіставлення макроекономічних показників.

Значний вплив на процес викладання та розуміння дисципліни студентами спричиняють існуючі критичні проблеми в міжнародній економічній статистиці. Багато з них вирішувались за участю на добровільних засадах національних і міжнародних статистичних організацій різноманітного призначення.

У 1995 році Статистична комісія ООН при обговоренні критичних проблем в економічній статистиці визнала, що ефективна робота над проблемами, що стосуються розробки та поширення абсолютних, відносних та часових економічних індикаторів, а також і їх інтерпретацій та використання, підтримувала цілісність статистики. Відповідаючи на стурбованість статистиків чотирьох країн (Австралія, Канада, Індія, США), Статистична комісія ООН та Організація економічного співробітництва та розвитку створили Експертну групу з критичних проблем економічної статистики. Мета роботи Експертної групи полягала в систематизації видань та звітностей СК ООН на зустрічі 1997 року. Прийняття рішень Статистичною комісією ООН привернуло серйозну увагу міжнародних агенцій з проблем економічної статистики.

Експертна група Статистичної комісії ООН звітувала про прогрес у справі про так звані критичні проблеми економічної статистики в 1997 році. Проблеми було розглянуто як потенційні для впливу на користувачів економічної статистики у разі, якщо вони були надіслані не за адресою. Проблема набула гостроти завдяки спільним зусиллям багатьох національних і міжнародних статистичних агенцій. Експертна група сфокусувала свою увагу на проблемах, які турбують користувачів економічної статистики. З них було визнано основними такі:

- 1) недостатність даних;
- 2) недовіра користувачів до статистичних даних;
- 3) незбіг пропозиції статистики з попитом користувачів.

Група визнала, що вирішення цих проблем знаходиться в межах:

- покриття, періодичності та строковості даних;
- її цілісності та публічного доступу;
- якості та відносності даних.

Було доведено, що цілісність, ясність та публічний доступ є фундаментальними принципами офіційної статистики. Експертна група сформулювала шість питань щодо опрацювання критичних проблем і конкретно визначила нові методи. Крім цього, було констатовано прогрес у справі щодо критичних проблем за останні декілька років — це якісна робота національних статистичних служб.

У 1999 році було погоджено зі Статистичною комісією ООН, що документ повинен просуватись, що поліпшить розуміння фундаментальних принципів офіційної статистики, пропагуватиме обізнаність та допоможе їх впровадженню. Статистична комісія ООН працювала над веб-сайтом, який демонструватиме цей документ та виступатиме як система, на яку можна було б посилатися щодо відносної державної практики.

Експертна група зазначила, що проблеми довкілля актуальні для програм національної статистики. Експертна група визначила, що це питання важливо також для міжнародних організацій. Результати збалансування потреб у даних на регіональних, державних та національних рівнях було визнано Експертною групою як зростаючий фактор обмежених ресурсів статистичної діяльності. Регіональний облік було взято під особливу увагу, що викладено у 3-томнику «Handbook Regional Accounts».

Статистична оцінка неформального сектору є важливим розділом економічної статистики. Група з міста м. Делі, створена індійським відомством статистики, займається статистикою неформального сектору на концептуальному та практичному рівні.

Ще одна проблема — статистичні наслідки глобалізації світової економіки. Останні роки вона була в центрі уваги міжнародних та національних статистичних агенцій. Крім теоретичних проблем, є багато практичних проблем у дослідженні ринків капіталу та грошових потоків. Було звернуто увагу на підйом попиту на ринках природних ресурсів, виражених у фізичних і грошових одиницях. Лондонська група обліку довкілля відповідає за проект довідника ООН про систему інтегрованого

природно-економічного обліку.

Статистичні розрахунки так званого нематеріального продукту були визнані теж достатньо проблематичними, тобто ще однією з основних критичних проблем. Експертна група визначила багато напрямів для розв'язання методологічних проблем індексів цін. Важливим результатом її роботи стала підготовка посібників зі статистики індексів споживчих і виробничих цін. Експертна група була вповноважена розробити пропозиції для подальшого перегляду міжнародних стандартів.

Експертна група відзначила, що завдяки ясності та строкості міжнародного зіставлення цін було досягнуто значного просування міжнародної статистики. Було відзначено роль МВФ у розвитку стандарту розповсюдження спеціальних даних та систем розповсюдження головних даних. Впровадження цього стандарту в національну статистику стало обов'язковим для кожної країни.

Висновки. Підсумовуючі зазначимо, що дисципліна «Міжнародна економічна статистика» вивчає кількісну та якісну сторону соціально-економічних процесів закордонних держав, а також їх економічну діяльність. Уряди усіх країн світу прагнуть знати, яке місце займає їхня країна у світовій і регіональній економіці, у якому співвідношенні з економіками інших країн, з якими вони співпрацюють або конкурують на світових ринках, знаходиться економіка їхньої країни. У зв'язку з цим вони організують різні міжнародні зіставлення макроекономічних показників або охоче відгукуються на запрошення брати участь у таких зіставленнях. Для України міжнародні зіставлення мають велике значення, особливо в сучасних умовах, коли зросла потреба у визначенні реального місця України у світовій та європейській системах економічних координат. Вивчення курсу «міжнародна економічна статистика» дозволить підвищити рівень фундаментальної наукової та фахової практичної підготовки студентів та сприятиме розкриттю їх інтелектуального потенціалу. В результаті проведення аналізу особливостей викладання дисципліни «Міжнародна економічна статистика» слід зазначити, що доцільним є приділення особливої уваги питанням, що є основними для вивчення наступних тем курсу, та врахування міжпредметних зв'язків для поглибленого відпрацювання практичних вправ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бендера І.М., Грушецький С.М, Фірман Ю.П. Особливості методики викладання дисципліни “Аграрний сервіс та інформаційне забезпечення” для підготовки спеціалістів і магістрів у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації Міністерства аграрної політики України // Наука і методика: Збірник науково-методичних праць. – 2006. – № 6. – с. 119 – 124.
2. Коваленко В.П., Пелих В.Г. Основи удосконалення методичних принципів викладання дисциплін циклу “Генетичні основи селекції в тваринництві” // Наука і методика: Збірник науково-методичних праць. – 2006. – № 6. – с. 46 – 50.
3. Лут М.Т. Навчально-методичний комплекс дисципліни. Нормативні засади. Варіанти побудови // Наука і методика: Збірник науково-методичних праць. – 2007. – № 9. – с. 93 – 107.
4. Міжнародна економічна статистика [Електронний ресурс] : консп. лекц. – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – 149 с.
5. Моторин Р.М. Міжнародна економічна статистика/ Підручник. – К.: КНЕУ, 2004. – 324 с.
6. Почерніна Н.В., Яворська Т.І. Методичні вказівки по формуванню навчально-методичного комплексу дисципліни за вимогами КМСОНП. – Мелітополь, 2007 – с.41
7. Почерніна Н.В. Специфіка викладання курсу “Макроекономіка” // Удосконалення навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі: Збірник науково-методичних праць. – 2006. – № 10. – с. 158 – 159.
8. Сохнич А.Я., Тарасюк І.Г., Смолярчук М.В. Аспекти викладання дисципліни “Планування території населених пунктів” під час підготовки фахівців за спеціальністю “Землепорядкування та кадастр” // Наука і методика: Збірник науково-методичних праць. – 2006. – № 8. – с. 86 – 92.